

УДК 340.12(045)

Іванна Полонка,*канд. юрид. наук,
доцент кафедри профільних та спеціальних юридичних дисциплін
ПВНЗ «Буковинський університет»*

КОНСТРУКТИВНО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК ПРАВОМІРНОЇ ПОВЕДІНКИ

Стаття присвячена теоретико-правовому аналізу генезису розуміння поняття правомірної поведінки. Розглянуто радянську доктрину права та сучасну українську позицію щодо розуміння цієї категорії. Виведено авторське визначення поняття правомірної поведінки. Досліджено класифікаційні та сутнісні особливості ознак правомірної поведінки. Наведено авторські ознаки правової поведінки, які поділяються на юридичні, психологічні, соціальні, аксіологічні.

Ключові слова: правомірна поведінка, юридичні ознаки правомірної поведінки, психологічні ознаки правомірної поведінки, соціальні ознаки правомірної поведінки, аксіологічні ознаки правомірної поведінки.

Постановка проблеми. Правомірна поведінка є типовим і повсякденним способом прояву активності для більшості членів сучасного громадянського суспільства, а також точним критерієм можливості держави здійснювати належним чином правове регулювання суспільних відносин. Завдяки правомірній поведінці забезпечується прогресивний розвиток людства, створюється вся сукупність матеріальних і духовних благ, без яких важко уявити сучасне цивілізоване суспільство.

Поняття «правомірна поведінка» має цілий ряд відносно самостійних тлумачень, через що неможливо дати йому єдиного визначення, але це не спростовує його фундаментального характеру. Фундаментальність поняття полягає в тому, що за допомогою правомірної поведінки право можна характеризувати як із соціологічної, так і з юридичної, психологічної та аксіологічної сторони.

Політика кожної держави у сфері правового регулювання суспільних відносин спрямована на те, щоб їх учасники в усій своїй діяльності неухильно дотримувалися приписів закону, узгоджували з ними свої дії, тобто здійснювали їх правомірно. Не є винятком у цьому питанні й Україна.

Теоретичне та практичне значення вивчення правомірної поведінки учасників суспільних відносин полягає в тому, що люди часто не оцінюють адекватно свої вчинки, однак право, врешті-решт, виступає потужним регулятором їхньої поведінки. Звідси виникає необхідність пізнання шляхів, форм

і методів правового впливу на людську поведінку та процесу трансформації її в поведінку правомірну.

Але перш за все існує нагальна потреба не досліджувати правомірну поведінку взагалі, а конкретно охарактеризувати її поняття та ознаки в контексті поглиблення демократичних засад в українському суспільстві.

У зв'язку з цим більш ніж очевидна надзвичайна актуальність проблеми правомірної поведінки всіх суб'єктів, її роль у вирішенні основних питань теорії та практики правового регулювання. Важко знайти іншу правову проблему, яка б такої міри виявляла зацікавлення в більшості розділів юриспруденції, мала до них пряме або непряме відношення.

Ось чому важливо визначити, що таке правомірна поведінка, у чому полягає її сутність, якими ознаками вона характеризується, як проявляється в реальній дійсності. При цьому необхідність комплексного вивчення питань правомірної поведінки обумовлена сьогодні не тільки прагненням вчених заповнити прогалини в галузі теорії права, а й потребами практики. Знання різних аспектів цієї проблеми важливе як для правотворчих органів, так і для посадових осіб, які застосовують це право на практиці.

Стан дослідження. Фундаментальні основи теорії правомірної поведінки розробили О.П. Алейнікова, М.Г. Александров, С.С. Алексеев, Р.Т. Жеругов, В.М. Казаков, С.А. Капітанська, С.М. Кожевников, В.М. Кудрявцев, В.В. Лазарев, М.С. Малєїн, А.В. Міцкевич,

Є.К. Нурпейсов, В.В. Оксамитний, П.М. Рабінювич, І.С. Самощенко, О.Ф. Скакун.

Метою статті є дослідження та конструктивно-теоретичний аналіз розуміння поняття та ознак правомірної поведінки.

Виклад основного матеріалу. Дослідження правомірної поведінки має свою власну, хоча й коротку історію. Варто наголосити, що ця проблема, яка з'явилась у юридичній літературі в 70–80-х рр., висвітлювалися у фундаментальних роботах О.П. Алейнікової, В.М. Кудрявцева, Є.К. Нурпейсова, В.М. Лазарева, В.В. Оксамитного, І.С. Самощенко, Р.Т. Жеругова та ін., у яких розкрита загальна характеристика правомірної поведінки та її взаємозв'язок з іншими категоріями теорії права.

В.В. Лазарев вказує, що «правомірна поведінка означає реалізацію правових приписів і, залежно від їх характеру, виступає у формі дотримання, виконання, використання і застосування права» [1, с. 30].

О.П. Алейнікова, характеризуючи поняття правомірної поведінки, зазначає, що «це позитивна соціально-значима, яка відповідає вимогам норм права, свідомо-вольова поведінка (дія чи бездіяльність), спрямована на задоволення чи забезпечення задоволення певної соціальної потреби в обсязі, способами та засобами, встановленими чи санкціонованими державою через надання відповідному суб'єкту юридичних прав чи покладання на нього юридичних обов'язків» [2, с. 3–12].

У процесі вдосконалення цієї категорії відбувається її розширення шляхом включення до неї ряду суб'єктивних моментів. Так, Р.Т. Жеругов вказує: «Правомірна поведінка особистості являє собою вид вольової активності людини, аспект діяльності, регламентований нормами права, у якому виражається переважно позитивне суб'єктивне ставлення до правових принципів, цінностей і норм та який володіє з огляду на це соціальною цінністю» [3, с. 20].

Однаковими за змістовим наповненням є визначення правомірної поведінки Є.К. Нурпейсова та І.С. Самощенко, які характеризують її як «використання прав, виконання юридичних обов'язків і дотримання правової заборони» [4, с. 13].

Академік В.М. Кудрявцев пише, що правомірна поведінка – це суспільно необхідна, бажана чи соціально прийнятна з точки зору інтересів суспільства поведінка суб'єктів права, яка відповідає приписам юридичних норм і забезпечується державою [5, с. 149].

Формулювання поняття правомірної поведінки, дане В.В. Оксамитним, відобра-

жає відсутність схильності до аналізу лише нормативної сторони явища і чітко пов'язує правомірну поведінку з реалізацією права: «правомірну поведінку особистості можна визначити як її діяльність у сфері соціально-правового регулювання, засновану на свідомому виконанні вимог норм права, які виражаються в їх дотриманні, виконанні та використанні» [6, с. 24].

Основний фундамент поняття правомірної поведінки, що впливає з вищевказаного, заклали саме радянські вчені, які охарактеризували її з найважливіших істотних боків її вираження. Однак у процесі розвитку держави та суспільних відносин необхідним є вдосконалення як самої категорії, так і її ознак.

Зупинимось на аспекті аналізу змісту поняття правомірної поведінки. Для початку зазначимо описовий аспект дослідження правомірної поведінки, який розкриває це поняття як категорію соціального плану. Правомірна поведінка є взагалі виразом правової значущості (позитивної чи негативної), прояву соціальної активності людей і результатом правової оцінки. В аксіологічному аспекті дослідження правомірної поведінки постає як категорія аксіологічного плану, якісна аксіологічна характеристика активності учасників суспільних процесів, реалізована у сфері дії права. Діяльнісний підхід зосереджує увагу на дослідженні діяльнійсній сторони проблеми, що характеризує діяльність держави, її органів, поведінку людини – як правомірну, так і неправомірну. Саме поведінка, зокрема її правомірність чи протиправність, є одним із проявів діяльності, центральним, базисним поняттям для формування правових орієнтацій людини, її суспільної поведінки та ставлення до правової реальності.

Наступним аспектом нашого дослідження буде семантичний аналіз правомірної поведінки в інших правових системах. Наприклад, відповідно до німецького розуміння “*rechtmessung*”, правомірна поведінка – це «вимірюваний законом»; у римському праві “*legitimus*” означає «законний» або «те, що відповідає закону», “*obedienza*” – узгодження власної поведінки з розпорядженнями, вказівками вищого органу. В італійському розумінні правомірна поведінка “*lecito*” – те, що дозволено, допустимо, відповідає приписам природного або позитивного закону, соціальним нормам. Натомість у французькому праві “*legalite*”, “*legitime*” трактується як «юридично обґрунтований, закріплений в законі або відповідний закону». В англійському розумінні “*law-abiding*” – «законослухняний», «який підкоряється законам, поважає закони». Загалом можна зробити висновок,

що ця категорія визначається як ставлення особи саме до закону, тобто правомірна поведінка визначається законною, такою, що не виходить за його межі.

На формування категорії «правомірна поведінка» також впливають напрями, що пропонують власне, відмінне від інших трактування цього поняття, що в майбутньому формує єдине загальноприйняте поняття, яке охоплює всі необхідні ознаки.

Природно-правовий напрям вказує на те, що поведінка є правомірною, якщо людина, реалізуючи свої природні права, не буде порушувати аналогічні права іншої особи.

Соціологічний напрям визначає, що правомірною буде визнаватися поведінка окремого індивіда чи якогось колективного утворення, яка відповідає правилам поведінки, що склалися в певній правовій системі, суб'єктом якої він на цей момент є.

Історичний напрям визначає правомірну поведінку як поведінку, що спирається на сформовані за певний період часу в конкретній місцевості звичаї, традиції, правила поведінки, визнані та сприйняті більшістю населення, і не суперечить їм.

Психологічний напрям характеризує правомірну поведінку, обумовлену саме психологічними переживаннями людини з приводу чинних нормативно-правових актів держави та очікуваної від неї поведінки з боку інших осіб.

Інтегративний напрям вказує, що правомірна поведінка являє собою взаємодію людини з іншими людьми і державою, яка здійснюється на основі норм рівності, моральності, справедливих починань у праві, закладених самою природою людини.

Філософсько-правовий напрям розкриває основне призначення філософії права, яке має спеціальні гносеологічні функції, будучи теорією пізнання, логікою та діалектикою розвитку права. Філософською основою правомірної поведінки є вчення про свободу як про природний стан людини та вищу цінність після самого життя. Свобода ж полягає у можливості робити все, що не приносить шкоди іншому. Свобода людини, відповідно, не може бути абсолютною, вона обмежена таким же станом інших людей. Рівність можливостей для всіх – основа свободи.

Важливий і науково визнаний внесок у формулювання поняття правомірної поведінки зробили сучасні українські вчені, які збагатили цю категорію необхідним змістовим наповненням.

Відповідно до наукової позиції М.І. Козюбри, В.П. Зенина, В.А. Чеховича, правомірна поведінка – це дії особи у сфері правового регулювання суспільних відносин, засновані на

свідомому виконанні вимог норм права, яке виражається в їх дотриманні, виконанні та використанні [7, с. 249].

Доповнює визначення правомірної поведінки В.Г. Лихолоб, вказуючи і на соціологічний зміст цієї категорії. Науковець характеризує її як поведінку суб'єктів права, що відповідає приписам юридичних норм, є суспільно необхідною, бажаною або соціально припустимою з точки зору інтересів суспільства, що забезпечуються державою [8, с. 159].

П.М. Рабінович визначає правомірну поведінку як «такі вчинки (діяння), які не суперечать приписам правових норм або основним принципам права правової держави» [9, с. 128].

Розширене наукове визначення правомірної поведінки надає В.В. Колейчиков: «Правомірна поведінка, на відміну від протиправної, характеризується соціальною корисністю, відповідністю моделям, відображеним у правових нормах, позитивними юридичними наслідками. Як загальна форма реалізації суб'єктивних прав і обов'язків правомірна поведінка, випливаючи з характеру норм права, що реалізуються, здійснюється у вигляді їх дотримання, виконання та використання, а також правозастосування, тобто становить єдність юридичного та соціального змісту реалізації норм права» [10, с. 199].

О.Ф. Скакун вважає правомірну поведінку «корисною правовою поведінкою (дією або бездіяльністю), яка відповідає розпорядженням юридичних норм і охороняється державою». Поряд з наведеним визначенням науковець вказує на одну з найважливіших ознак правомірної поведінки – її свідомо-вольовий характер [11, с. 415].

На думку С.Д. Гусарева, А.Ю. Олійника та О.Л. Слюсаренко, «правомірна поведінка – це суспільно необхідна, бажана та прийнятна з точки зору інтересів громадянського суспільства поведінка індивідуальних і колективних суб'єктів, яка виявляється у здійсненні норм права, гарантується й охороняється державою» [12, с. 104].

С.А. Капітанська визначає правомірну поведінку як адекватну, необхідну людську поведінку, що регулюється правовими нормами і є антиподом протиправної поведінки. Домінуюча в суспільстві соціально цінна, корисна або прийнятна поведінка (дія чи бездіяльність), яка регулюється за допомогою норм права, охороняється державою і проявляється у формі реалізації права.

В. Бачинін характеризує правомірну поведінку з позиції сучасної філософської думки, вказуючи, що це суспільно корисна правова поведінка (дія або бездіяльність) людини, що відповідає приписам юридичних норм та охороняється державою [13, с. 323].

Науково вичерпною є позиція О.В. Землянської, відповідно до якої правомірна поведінка – це суспільно необхідна, бажана чи допустима з точки зору інтересів громадянського суспільства поведінка індивідуальних і колективних суб'єктів, що проявляється у здійсненні норм права, гарантується та охороняється державою [14, с. 59–61].

В.Є. Голубовський вказує, що правомірна поведінка – це суспільно необхідна, бажана з точки зору інтересів суспільства свідомо поведінка суб'єктів, суспільно корисна дія (чи бездіяльність), яка

виражає їх волю, відповідає вимогам права, його ідеям, нормам, принципам, ґрунтується на позитивному ставленні до правових приписів норм і має позитивну оцінку з боку суспільства, держави [15, с. 68–72].

Для визначення поняття правомірної поведінки необхідно спочатку виділити найважливіші її ознаки, які б змогли розкрити цю категорію з усіх боків її прояву. Для ефективності, логічності та системності дослідження ознаки правомірної поведінки ми поділяємо на юридичні, соціологічні, психологічні та аксіологічні.

Юридичні ознаки обумовлені тим, що правомірність оцінюється за критеріями, які викладені в нормі права. До юридичних ознак правомірної поведінки варто віднести такі: юридична регламентація дій; відповідність поведінки суб'єктів вимогам норм права, держави та суспільства; здатність проявлятися ззовні як діяння; підконтрольність державі; забезпечується державою, тобто стимулюється за допомогою рекомендаційних і заохочувальних норм; охороняється державою за допомогою дозвільних, зобов'язуючих і охоронних норм; спричиняє юридичні наслідки, оскільки виявляється в юридичних фактах, що є передумовою правовідносин.

Психологічні ознаки є необхідними, оскільки правомірна поведінка обумовлена тією чи іншою мотивацією або установкою, спрямованою на задоволення певних потреб і досягнення цілей.

До психологічних ознак варто віднести такі:

– усвідомлення правомірності своїх дій. У цьому сенсі передбачається або детальне знання особистістю вимог норми права, на підставі яких вона моделює свою поведінку (що, звичайно ж, бажано), або знання нею основних принципів, виходячи з яких вона діє;

– реальний та потенційний контроль свідомості особи, який може здійснюватися і самим суспільством, і державою та, відповідно, має позитивний вплив на свідомість особи;

– переконаність, тобто глибока й обґрунтована впевненість суб'єкта в необхідності

діяти саме правомірним чином, вмотивованість правомірної поведінки;

– цілеспрямованість правомірної поведінки, що припускає прагнення особи в процесі правослужбової діяльності до досягнення відповідних цілей, корисних для суспільства та для цього індивіда;

– вольовий характер діяння, який проявляється в самодетермінації та саморегуляції суб'єктом своєї діяльності;

– ознака, що характеризує суб'єктивну сторону, яку складають мотиви та цілі, ступінь усвідомлення можливих наслідків вчинку та внутрішнього ставлення до них індивіда.

Соціальні ознаки є необхідними, тому що правомірна поведінка здійснюється в певному життєвому середовищі. До них належать:

– суспільна корисність (необхідна, бажана, допустима та можлива), яка виражається в тому, що саме правомірна поведінка сприяє гармонійному розвитку особистості, а тільки така особистість – основа будь-якого цивілізованого суспільства. Правомірна поведінка соціально корисна вже тому, що корисні самі норми права, встановлені в державі. При цьому ступінь суспільної корисності тих чи інших варіантів правомірної поведінки може бути різним. Так, окремі акти правомірної поведінки суспільно необхідні або бажані, інші – суспільно допустимі або можливі. Необхідна поведінка відрізняється підвищеною суспільною значимістю. Необхідність у її здійсненні зачіпає основи життєдіяльності всієї спільноти. Тому звернення до основного адресата такої поведінки виражається в досить категоричній формі за допомогою різного роду обов'язків і заборон (наприклад, обов'язок служити в армії). Бажана поведінка зачіпає основи життєдіяльності суспільства в цілому, але істотно впливає на задоволення інтересів окремих особистостей або їх об'єднань, стимулює їх суспільно корисну діяльність і забезпечує в кінцевому результаті ефективність функціонування цієї політико-правової системи (наукова, художня творчість). Є й такі варіанти поведінки, у яких громадська та індивідуальна значущість вельми сумнівна. Однак у зв'язку з їх підвищеною суспільною значущістю за умови відсутності шкідливих наслідків держава дозволяє таку поведінку, визнаючи її правомірною, а саме допустимою поведінкою (наприклад, розлучення). І останній різновид – це можлива правомірна поведінка, суть якої полягає в тому, що суспільні відносини досить активно розвиваються і нерідко законодавець не встигає їх регулювати належним чином.

З одного боку, особа діє в межах норм права, а з іншого – може обмежувати або посягати на права інших осіб, при цьому діючи в межах закону;

– масовість правомірної поведінки, тобто вона охоплює переважну більшість людей. Ніяке суспільство не могло б функціонувати без масового дотримання громадянами нормативно-правових вимог;

– позитивна суспільна оцінка правомірної поведінки. Ця ознака правомірної поведінки обумовлена корисною значимістю самих встановлених державою норм права, що регулюють суспільні відносини. Незалежно від ступеня суспільної корисності конкретних правомірних вчинків вони завжди характеризуються позитивно, тому що кожен такий вчинок означає втілення приписів норми права в реальному дійсності;

– відповідність правомірної поведінки не тільки правовим, а й морально-етичним вимогам. Ця ознака правомірної поведінки визначається як ознака цивілізованості правомірної поведінки. Цивілізована правомірна поведінка містить такі якості культури поведінки, як толерантність і порядність. У формуванні рис, що характеризують цивілізованість, важливу роль відіграють самовиховання, внутрішня вимогливість до себе. Зміст цивілізованої правомірної поведінки залежить і від того, якою мірою людина дотримується чинних писаних і неписаних правил, наскільки є активним носієм розуміння цивільних обов'язків, поділяє та підтримує суспільні уявлення про добро і зло, справедливості і обов'язок;

– соціальна обумовленість і соціальна адекватність, яка виражає відповідність, адекватність права суспільним відносинам, що регулюються, його здатність відображати об'єктивні потреби суспільного життя;

– соціальна схвальність правомірної поведінки суспільством і державою, як ознака, що говорить сама за себе; не може поведінка бути правомірною, якщо вона не відповідає нормам права, моралі та звичаям, надбаним людством протягом багатьох років існування.

І наостанок необхідно вказати на аксіологічні ознаки правомірної поведінки, які виражають чи не найважливіше її значення, а саме цінність для суспільства, держави і окремої особи:

– соціальна цінність, яка полягає у наступному: для держави – у процесі прощодження людиною встановлених і санкціонованих державою норм права, у яких

знаходять своє відображення цілі й завдання держави, основні напрями її політики; для суспільства – у дотриманні інтересів його членів; і для конкретного індивіда – у можливості користуватися всіма правами та свободами, поводитися будь-яким не забороненим законом способом і реалізувати свої інтереси;

– добровільність і свідомість, яка виражається в тому, що ніхто не має права ні морально-психологічно, ні, тим більше, фізично впливати на суб'єкт з метою здійснення ним певних дій. Тільки сама особа вправі визначати, як їй чинити в тій чи іншій ситуації, тобто вона здійснює свої дії не тільки добровільно, але й свідомо, розуміючи їх наслідки;

– переконаність у відповідальності особистості за свої дії. У розумінні відповідальності як характеристики правомірності поведінки, на відміну від добровільності та свідомості, акцент зроблений на моменті соціальної свободи людини, тобто здатності передбачати соціальні наслідки своєї поведінки. Крім цього, глибинною характеристикою, яка безпосередньо виражає ідеальну мотиваційну основу соціальної активності людини, є переконаність. Вона робить поведінку внутрішньо виправданою та стійкою незалежно від того, який її зміст і соціальна спрямованість;

– необхідність і бажаність для суспільства, держави та особи. Будь-яке суспільство може лише мріяти про державу, у якій її громадяни будуть діяти тільки правомірно, що в результаті зміцнить правопорядок, підвищить рівень життя громадян і демократичні засади суспільства.

Висновки

Завершуючи розгляд порушеної проблеми, на основі вищевказаних ознак введемо визначення поняття правомірної поведінки: це соціально ціннісна, свідомо-вольова, нормативно визначена поведінка індивідуальних, колективних і колегіальних суб'єктів права, яка забезпечується та охороняється державою в особі її органів.

Отже, правомірна поведінка забезпечує стабільність, правопорядок, законність, вирішує суспільні суперечки, долає правовий нігілізм, сприяє розбудові демократичного суспільства, правової держави тощо. Особливого значення правомірна поведінка набуває тоді, коли вона охарактеризована як свідомо-солідарна з правом, цінностями та принципами демократичного суспільства.

Список використаних джерел

1. Лазарев В.В. Правомерное поведение как объект юридического исследования / В.В. Лазарев // Сов. гос. и право. – М. : Наука, 1976. – № 10. – С. 29–37.
2. Алейникова О.П. Понятие правомерного поведения / О.П. Алейникова // Проблемы совершенствования советского законодательства. – М. : Изд-во ВНИИСЗ, 1977. – Вып. 10. – С. 3–12.
3. Жеругов Р.Т. Вопросы правомерного поведения личности / Р.Т. Жеругов // Материалы научной конференции аспирантов-юристов «Правовое регулирование общественных отношений». – М. : Изд-во ИГиП АН СССР, 1977. – С. 18–25.
4. Нурпеисов Е.К. Механизм формирования правомерного поведения личности : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / Е.К. Нурпеисов ; Академия наук СССР: Ин-т гос. и права. – М., 1980. – 15 с.
5. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология / В.Н. Кудрявцев. – М. : Наука, 1982. – 288 с.
6. Оксамытний В.В. Правомерное поведение личности (теоретические и методологические проблемы) : дис. доктора юрид. наук : спец. 12.00.01 / В.В. Оксамытний ; Институт государства и права им. В.М. Корецкого. – К, 1990. – 370 с.
7. Козюбра Н.И. Правовое воспитание и социальная активность населения / Н.И. Козюбра, В.П. Зенин, В.А. Чехович и др. ; редкол.: Б.М. Бабий (отв. ред.) и др. – Киев : Наук. думка, 1979. – 327 с.
8. Лихолоб В.Г. Правопорушення: правова і моральна оцінка : [навч. посіб.] / В.Г. Лихолоб. – К. : Укр. акад. внутр. справ, 1994. – 172 с.
9. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : [навч. посіб.] / П.М. Рабінович. – К. : Атіка, 2001. – 176 с.
10. Колодій А.М. Загальна теорія держави і права / А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков та ін. ; під ред. В.В. Копейчикова. – К. : Юрінком Інтер, 2000. – 318 с.
11. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : [підручник] / О.Ф. Скакун. – 2-ге вид. – К. : Алерта ; ЦУЛ, 2011. – 520 с.
12. Олійник А.Ю. Теорія держава і права / А.Ю. Олійник, С.Д. Гусарев, О.Л. Слюсаренко. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 174 с.
13. Бачинін В.А. Філософія права : [словник] / В.А. Бачинін, В.С. Журавський, М.І. Панов. – К. : Ін Юре, 2003. – 408 с.
14. Землянська О.В. Особистість як суб'єкт правосвідомості / О.В. Землянська // Х. : Вісник ХНУ, 2008. – № 539. – С. 59–67.
15. Голубовський В.Є. Правомірна поведінка: теоретико-методологічний аспект дослідження / В.Є. Голубовський // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 1. – С. 68–72.
16. Капітанська С.А. Роль правомірної поведінки в процесі реалізації громадянами суб'єктивних прав та виконання юридичних обов'язків / С.А. Капітанська // Вісн. Хмельн. ін-ту регіонального управл. і права : зб. наук. праць. – 2002. – Спецвип. № 1. – С. 18–19.

Статья посвящена теоретико-правовому анализу генезиса понимания понятия правомерного поведения. Рассмотрена советская доктрина права и современная украинская позиция в понимании данной категории. Выведено авторское определение понятия правомерного поведения. Исследованы классификационные и сущностные особенности признаков правомерного поведения. Выведены авторские признаки правового поведения, которые делятся на юридические, психологические, социальные, аксиологические.

Ключевые слова: правомерное поведение, юридические признаки правомерного поведения, психологические признаки правомерного поведения, социальные признаки правомерного поведения, аксиологические признаки правомерного поведения.

The article deals with the theoretical and legal analysis of the genesis of understanding of the concept of legal behavior. The Soviet doctrine of law and modern Ukrainian position concerning the understanding of this category has been considered. The author's concept of legal behavior has been displayed. The classification and intrinsic characteristics of the features of legal behavior have been studied. The author's features of legal behavior which are divided into juridical, psychological, social and axiological have been displayed.

Key words: legal behavior, juridical features of legal behavior, psychological features of legal behavior, social characteristics of legal behavior, axiological features of legal behavior.

